

Kraljestvo
domišljije



LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Julia Donaldson, Axel Scheffler

Bi se gnetli na tej metli?



Pedagoško gradivo

Pripravili: Špela Frlic in Tjaša Tomšič



O predstavi

Avtorji predstave

Režiser: Jaka Ivanc

Avtor: Julia Donaldson, Axel Scheffler

Prevajalec in avtor priredbe: Milan Dekleva

Avtor glasbe: Davor Herzeg

Dramaturg: Andrej Jaklič

Likovna podoba: Natan Esku

Igrajo: Alenka Tetičkovič, Martina Maurič Lazar, Iztok Lužar, Maja Kunšič, Gašper Malnar,

Lovro Finžgar

Scenografi: Jaka Ivanc, Barbara Stupica, Žiga Lebar, Zoran Srdić

Kostumografinja: Barbara Stupica

Maska: Nina Jordanovski

Predstava *Bi se gnetli na tej metli?* je nastala po istoimenski slikanici uigranega tandema – škotske pisateljice Julie Donaldson in njenega zvestega sodelavca, nemškega ilustratorja Axla Schefflerja, avtorjev znamenitega *Zverjasca* in *Zverjaščka*. Na odru Lutkovnega gledališča Ljubljana ste si v preteklih letih že lahko ogledali predstavi *Zverjasec* in *Zverjašček*. Tudi v tokratni lutkovni pustolovščini gre za srečanje s svetom živali, le s to razliko, da mesto skorajda groznega Zverjasca zasedata prav nič zlobna Čarovnica, zato pa toliko bolj nevaren in zlakotnjen Zmaj. *Bi se gnetli na tej metli?* je zgodba o (votlih) strahovih ter kljub začetnim pomislekom, velikem prijateljstvu in nujno potrebnem sodelovanju. Pospremljena je z duhovitimi rimami, glasbo, songi in humornimi preobraty.

Pred predstavo

Ali otroci zgodbo že poznajo? Če še ne, skupaj preberimo slikanico Julie Donaldson *Bi se gnetli na tej metli?* in si oglejmo ilustracijo Axela Schefflerja.

Po predstavi

Kaj smo videli na odru?

Katere živali so nastopale? Opišite jih. Kakšne barve so bile?

Katere like v predstavi so igrali igralci in katere lutke?

Kakšne so bile barve v predstavi? Je bilo svetlo ali temno?

Kakšni so bili oblaki in letalo, ki je letelo čez nebo?

Je bila otrokom predstava všeč? Kaj jim je bilo najbolj všeč?

So se kdaj nasmeljali? Kaj je bilo najbolj smešno?

Jih je bilo kdaj strah?

Kateri lik iz predstave jim je najbolj ostal v spominu?

So se liki iz predstave kaj pogovarjali z občinstvom? So jim otroci odgovarjali?

Koliko igralcev se je na koncu priklonilo občinstvu? Kako so bili oblečeni?

O čarovnicah, zmajih, pošastih in strahu

V predstavi nastopata čarovnica in zmaj. Kdo je bolj strašen?

Kaj pa je najbolj strašno v predstavi?

Skupaj pomislimo, ali smo v pravljicah ali pa v risankah že srečali čaravnice?

Kakšne so bile? Spomnimo se npr. čaravnice iz pravljice *Janko in Metka*, pa čaravnice iz knjige *Zelišča male čaravnice*. Na koncu gradiva navajamo seznam zgodb o čarovnicah, po katerih lahko pobrsamo še za kakšno, ki je otroci še ne poznajo. Kakšna je čarovnica iz knjige *Bi se gnetli na tej metli?* Kako se obnaša do živali?

Na začetku predstave se takole predstavi:

»Sem dobra čarovnica, ki spoštuje čarovniške zakone. Rada pomagam malim zlodejem ...

malim hudičem ... otrokom, to sem hotela povedati. Otrokom, pa tudi živalcam. Ja, celo ježevca

sem enkrat peljala, še zdaj sem vsa prešpikana. Če me kdo kaj prosi, naj mu pomagam, mu težko odrečem. Vsem, razen hudobnemu zmaju, proti kateremu sem pa čisto brez moči.»

Kakšni pa so zmaji v pravljicah? Se otroci spomnijo kakšne zgodbe, v kateri nastopajo zmaji? Kakšen je zmaj iz predstave? Preberimo pesem, ki jo poje:

*Če lačen si kot zmaj,
pojedel, za prmejnazaj,
bi vse, kar leta, leze, plava,
ker taka moja je prebava:
ovce,
lovce,
žabe,
babe,
kužke,
hruške,
ptice,
strice,
muce,
štruca,
za povrh pa še
potico,
praženo čarovnico
in pico!*

So se ga otroci v predstavi kaj ustrašili? Kaj pa čarovnica, se ga je ona ustrašila? Je bil zmaj tudi tako pogumen, kot je bil lačen? Česa se je pa zmaj ustrašil?

Preberimo še pesmico, ki jo v predstavi poje močvirska pošast:

*Zares pošastno grda sem pošast.
Če se zagledam, vrže me božjast,
zato razbila sem vse ogledala,
ker svojega odseva sem se bala.*

*Od Triglava sem višja za cel meter,
in ko rjovim, nastane silen veter.
Če lačna sem, divjam, norim, besnim,
dokler v gobec zmaja ne dobim!*

Kako se je obnašal zmaj, ko je zagledal pošast? Kdo je bil v resnici močvirska pošast? Ali otroci vedo, kaj pomeni pregovor *Strah je znotraj votel, okrog ga pa nič ni?* So se otroci že kdaj ustrašili, potem pa videli, da tisto, česar so se bali, sploh ni tako strašno, kot so mislili? Pripovedujmo o svojih izkušnjah.

O živalih

Čarovnica ima prijateljico mačko, ki jo spremlja na potovanjih z metlo. Kakšna je ta mačka? Je prijazna do drugih živali? Kaj mislijo otroci, zakaj ji ni prav, da se jima na metli pridružijo tudi druge živali? Ali tudi otroci kdaj ne želijo deliti svojih stvari z drugimi?

Skupaj naštejmo, katere živali še srečamo v predstavi. Opišimo, kakšne so bile in kaj so počele, ko so srečale čarovnico.

Kdaj živali postanejo prijateljice?

Gledališke čarovnije

V predstavi nastopajo poleg čaravnice in zmaja, ki ju igrata igralca, namizne mimične lutke, ki jih lutkarji animirajo od zadaj. Da se jih čim manj vidi, so oblečeni v črno. Na koncu predstave se priklonijo tudi v črno oblečeni odrski tehniki, ki med predstavo ves čas skrbijo za scenografijo (drevesa, kopica sena, mlaka, vasica, oblaki, letalo ...).

Gledališče je prostor, kjer je možno skorajda vse. Lahko letimo, lahko pada dež, lahko se kadi, kot da bi bil požar, igralci lahko poletijo vse do oblakov ...

Na kakšen način je čarovnica in z njo vse živali lahko letela?

O različnih deželah

Julia Donalson, ki je napisala knjigo *Bi se gnetli na tej metli?*, prihaja iz Škotske. Od kod pa prihaja Štriga? Takole pravi na začetku predstave:

»Ena mlada kolegica mi je svetovala, naj kupim angleško metlo. Ampak angleške metle ne morem in ne morem naučiti, da bi letela po desni. Puf! Pa sem v drevesu. Ali pa v dimniku, da se mi še čaplje smeji!«

Zakaj ne more naučiti metle, da bi vozila po desni? Po kateri strani pri nas po cestah vozijo avtomobili? Raziščimo, kako vozijo avtomobili na angleškem otoku.

Se spomnimo, kakšna je pokrajina, nad katero leta Štriga? Pomagajmo si s knjigo in opazujmo. Kakšna pa je pokrajina, kjer smo mi doma. Če bi čarovnica Štriga letela nad Slovenijo, kaj bi videla pod seboj? Katere živali bi srečala, če bi pristala na tleh?

Dejavnosti po predstavi

O rimah in ritmizirani besedi

Bi se gnetli na tej metli? je mojstrsko prevedel Milan Dekleva. Njegove rime imajo glavno vlogo tudi v dramatizaciji predstave.

Preizkusimo se v rimanju. Posamezne odlomke knjige lahko ponovno prebiramo tako, da otroci dopolnijo manjkajočo rimo:

*Na metli jaha mačja kreatura,
ob njej visok klobuk, pod njim _____,
z lasmi sršečimi prečudovito,
čeprav povezanimi v lično _____.
Mačka miži in mirno prede,
čarovnica se pači, kot da se ji blede.
Obe za metlo se držiiva
in skozi veter jadrno _____.*

*Polmetla nosi veščo do oblaka,
ko bi le vedela, kaj tam jo _____!
Zaslišala je strašno rjojenje,
na nitki ji viselo je _____...*

Poiščimo še ostale rime v knjigi in si izmislimo svoje. Lahko priredimo tekmovanje in poiščemo čim več besed, ki se rimajo na 'višino'. (Kot pravi v predstavi mačka: »Obožujem višino, svinjino, želatino, blazino in medenino.«)

Letimo

Čaravnice od nekdaj letijo na metli. Štriga v predstavi pravi, da ni prave čaravnice brez metle. A tudi Štriga se na koncu modernizira. Njena nova metla, ki jo pričara skupaj s prijatelji, ima vse, kar potrebujejo za skupno udobno potovanje. Se otroci spomnijo, kaj vse Štriga pričara za svoje prijateljice živali?

Če čarovnice letijo na metli, kako pa bi si želeli leteti otroci? Kakšen leteči pripomoček pa bi si oni zamislili? Kaj bi si pričarali? Zamislimo si ga in ga opišimo. Lahko ga izdelamo iz kartona, ga samo narišemo ali pa o njem samo pripovedujemo. Potem pa se v domišljiji usedimo na prevozno sredstvo in tudi mi poletimo. Pripovedujemo, kaj vidimo pod seboj. Kakšno je vreme visoko v zraku? Kako so videti hiše, vrtec, naše mesto, ljudje pod nami?

Se otroci spomnijo, kakšne pesmice pojejo tisti, ki letijo? Tole npr. pojeta čarovnica in Mačka:

ČAROVNICA	MAČKA
Če čarovnica leti,	Če čarovnica leti,
se srce ji kar topi,	mački se srce topi,
ko vrti se ji od vetra,	ko vrti se ji od vetra,
ji nihče ne gre na jetra.	ji nihče ne gre na jetra.
Če čarovnica leti,	Če čarovnica leti,
se srce ji kar topi.	mački se srce topi.

Kaj pa bi otroci zapeli? Lahko si izmislimo veselo pesmico za letenje.

Naredimo strašno pošast z več glavami

Se otroci spomnijo, kako so živali v predstavi naredile močvirsko pošast, s katero so prestrašile zmaja? Poskusimo skupaj sestaviti kakšno večglavo, večroko pošast, ki renči in govori v en glas. Kako se premika, kaj govori?

Preberimo še **Zgodbe o čarovnicah**

Svetlana Makarovič, Gorazd Vahen (ilu.): *Coprnica Zofka* (Mladinska knjiga, 2013);

Svetlana Makarovič, Andreja Peklar (ilu.): *Coprniški muc* (Miš, 2008);

Polonca Kovač, Ančka Gošnik Godec (ilu.): *Zelišča male čarovnice* (Mladinska knjiga, 2016).

Zgodbe o zmajih

Anja Štefan (pr.), Zvonko Čoh (ilu.): *Od lintverna* (Mladinska knjiga, 2012);

Slavko Pregl, Damijan Stepančič (ilu.): *O zmaju, ki je želel biti kralj* (Mladinska knjiga, 2012);

Kajetan Kovič, Jelka Reichman (ilu.): *Zmaj Direndaj* (Mladinska knjiga, 1991);

Tinka Bačič, Maša Kozjek (ilu.): *Moj prijatelj zmaj* (Mladinska knjiga, 2010);

Lawrence Schimel, Sara Rojo Perez (ilu.): *Cecilija in zmaj* (Center za slovensko književnost, 2010).

Druge knjige avtorice Julie Donaldson in ilustratorja Alexa Schefflerja, ki jih je prepesnil Milan Dekleva:

Mamica, kje si? (Mladinska knjiga, 2010);

Najprisrčnejši velikan (Mladinska knjiga, 2011);

Hiška, majhna kot miška (Mladinska knjiga, 2011);

Zverjasec (Mladinska knjiga, 2015);

Zverjašček (Mladinska knjiga, 2015);

Polž na kitovem repu (Mladinska knjiga, 2015);

Zgodbe iz želodjega gozda (Mladinska knjiga, 2016).